

Üstökösök

Július és szeptember között folytatódott az inséges időszak, hiszen hónapokon keresztül egyetlen 10 magnitúdónál fényesebb üstökös sem tűnt fel egünkön. Az időszak legjobban várt, ám amatőr szempontból csalódást keltő eseményét, a Tempel 1-üstökös meglövését szeptemberben már feldolgoztuk (Meteor 2005/9., 5. o.). Az ott említett megfigyeléseken kívül Illés

Észlelő	Észl.	Műszer
Gyenyize Péter (Pécs)	2C	25,2 T
Horváth Tibor (Hegyhátsál)	6C	50,0 RC
Illés Elek (Kövágószőlős)	1	7,6 T
Sánta Gábor (Kisújszállás)	4	11,4 T
Sármezczy Krisztián (Budapest)	3	40,5 T
Szabó Sándor (Sopron)	1	35 T
Szendrői Gábor (Gencsapáti)	2df	15,0 MN
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	9	27,0 T
Tuboly Vince (Hegyhátsál)	6C	50,0 RC

Elektől, Sánta Gábortól és Tóth Zoltántól kaptunk egy-egy vizuális észlelést, valamint a Horváth Tibor–Tuboly Vince párostól két CCD-felvételt, de ezek a megfigyelések sem mutatnak semmi rendkívülit.

A hegyhátsáli észlelők szeptember végén bevetették legújabb szerzeményüket, az 50 cm-es Ritchey–Chrétien-teleszkópot, amellyel pár perces expozíciókat alkalmazva négy halvány, 13–17 magnitúdós üstökösöt is sikerült elcsípniük. Ezek a C/2005 A1 (LINEAR), a C/2005 E2 (McNaught), a C/2005 K1 (Skiff) és a 29P/Schwassmann-Wachmann 1 voltak. Szándékaik szerint az új műszert, amely méreteinél fogva új távlatokat nyithat a hazai üstökösészlelések történetében, később asztrometriai mérésekre is szeretnék használni.

Mindent egybevetve három hónap alatt 10 üstökösöt próbáltunk elérni, melyek közül csak kettőt nem sikerült észlelnünk. Összesen 18 vizuális megfigyelést, 8 CCD-felvételt és két digitális fotót készítettünk.

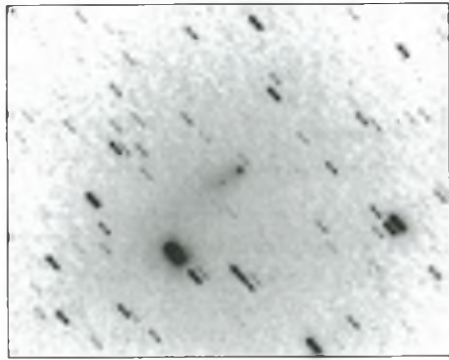
C/2005 A1 (LINEAR)

Ezt az eleinte nem sok látványosságot ígérő, bár 0,907 Cs.E. távolságú napközelpontja miatt nem is átlagos üstökösöt január 13-ai képeken fedezték fel 15^m4-nál. Április 10-ei napközelsége felé haladva gyorsan átkerült a déli égre, ám nagy földtávolsága miatt ott sem fényesedett 8^m fölé. Amikor júliusban tőlünk is elérhetővé vált, már nem vártunk 13 magnitúdónál nagyobb fényességet, ám június 25-én váratlan esemény történt. Két spanyol amatőr csillagász, Sensi Pastor és José Antonio de los Reyes 40 cm-es távcsővel készült CCD-felvételeiken az üstökös kettészakadását észlelte. A másodlagos nucleus ekkor 4"-re nyugatra és 7"-re délre látszott a fő komponenstől, amelynél 0^m7-val volt halványabb. Zdenek Sekanina számításai szerint a szétválás április 23-án, két héttel a napközelség után következett be.

Bár az összfényesség nem emelkedett meg, az érdekes esemény a kométára irányította az észlelők figyelmét. Hazánkból Tóth Zoltán négy alkalommal is megfigyelte, elsőként augusztus 8-án: „Épp egy 11 magnitúdós csillag közelében halad, így nem túl

könnyű látvány. Talán ennek tudható be, hogy elliptikusnak látom, 1,5x1,2 ívperces. Összfényessége 12^m,0, de elég diffúz, DC= 2." Amikor négy nappal később ismét látta, már egyértelmű volt a PA 220° irányú megnyúltság, amit a csóva jelenléte okozott! Legközelebb szeptember 26-án észlelte, amikor a kóma már csak 0,7 ívperc átmérőjű és 13^m,0-s volt. A hónap utolsó éjszakáján még egy kicsit halványabbnak és kisebbnek tűnt a nehezen látszó égitest.

A másodlagos nucleust nem tudta észrevenni fertőszentmiklósi észlelőnk, nem úgy Tuboly Vince és Horváth Tibor, akik szeptember 24-én este egy csodálatos felvételt készítettek az üstökösről. A 6x60 másodperces képen legalább 1' hosszan követhető az égitest déli irányú csóvája, amelyben jól látható a kb. 40"-re eltávolodott leszakadt darab is. Ráadásul mintha ennek a magnak is lenne egy külön csóvája! A külföldi fényességmérések szerint a másodlagos nucleus fényessége alig 17–18 magnitúdó volt.

Horváth Tibor és Tuboly Vince szeptember 24-ei, 6x60 s-os CCD-felvétele a kettévált C/2005 A1 (LINEAR)-üstökösről

161P/Hartley-IRAS

Erről a nyári hónapokban még cirkumpoláris vándorról kaptuk a legtöbb, szám szerint 6 vizuális megfigyelést, amelyek közül öt július első felében, egy alig kéthetes időszakban készült. Ezek szerint a június 20-ai napközelsége után a Naptól és a Földtől is távolodó égitest a láthatóság alatt folyamatosan rendkívül diffúz volt, viszont mérete elérte a 3'-et, ami 200 ezer km-es valódi átmérőt jelent. Kisebb műszerekkel 10^m,5-snak, nagyobb reflektorokkal kicsivel 11^m alattinak tűnt. Sánta Gábor leírása július 6-án készült: „Egy 10,9 magnitúdós csillag közelében, a Cassiopeia csillagképben látható. Rövid szemszoktatás után egyértelmű, hogy nem túl nehéz objektum. Fél óra alatt már látszik az elmozdulása. Kómája gyengén sűrűsödik a középpont felé, a sűrűbb területek talán 1 ívperc körüliek lehetnek.”

Utoljára Szabó Sándor kereste fel augusztus 6-án, a szentléleki táborból: „Az NGC 4108 mellett látszik, nagyszerű látvány a fényes, kör alakú, diffúz folt. Nagyon kicsi a sűrűsödése.” Mindezekből az derül ki, hogy a mostani visszatéréskor nem történt rendellenes kifényesedés, úgyhogy az 1984-es esemény egyedi jelenségnek tekinthető.

Halvány üstökösök

C/2004 Q2 (Machholz). A távolodó égitestet Tóth Zoltán látta utoljára augusztus 8-án este, amikor a Naptól 450 millió, a Földtől pedig 480 millió km-re járó üstökös átmérője még mindig elérte az 1,5 ívpercet. A széleinél nagyon határozatlan égitest összfényessége 12,0 magnitúdó volt.

C/2005 N1 (Juels-Holvorcem). Charles Juels és Paulo Holvorcem immáron második közös üstökösüket fedezték fel, ezúttal egy mindössze 7 cm átmérőjű, f/2,8-as objektív segítségével. A július 2-án felvett CCD-képeiken a jövevény 14,6 magnitúdós volt. Az igen kedvezőtlen helyzetben látszó üstökös augusztus 22-ei napközelsége

környékén érte el maximális vizuális fényességét $11^m,5$ környékén. Amikor Sárneckzy Krisztián július 4-én hajnalban megpróbálta elérni, még biztosan halványabb volt 12^m -nál.

C/2005 P3 (SWAN). A SOHO napkutató szonda SWAN detektorának augusztusi képein fedezte fel vagy fél tucat amatőrcsillagász, egymástól függetlenül. A Nap mögül előbukkanó üstököszt Alan Hale észlelte elsőként vizuálisan augusztus 25-én, amikor a 3' átmérőjű kométa fényessége $9^m,5$ volt. Ezután gyorsan halványodott, így amikor Tóth Zoltán szeptember 8-án este megpillantotta, az $1,3$ -es, nehezen látszó, kerek folt már csak $11^m,5$ -s volt.

29P/Schwassmann-Wachmann 1. A hajnali égen előtűnő üstökösőről szeptember elejéig csak CCD-s megfigyelések készültek, így nem csoda, hogy július 4-én hajnalban e sorok írója sem tudta megpillantani. Észlelése szerint 1'-es átmérőt feltételezve az üstökös $12^m,5$ -nél biztosan halványabb volt. Horváth Tibor és Tuboly Vince szeptember 25-ei felvételén persze jól látszik a 16 magnitúdós paca.

101P/Chernykh. A második visszatérése felé közeledő, 13,92 év keringési idejű üstököszt július 10-én fedezték fel újra 17^m -nál. A legutóbbi napközelsége idején két darabra szakadt üstököszt (l. Meteor 1992/4., 24. o.) Tóth Zoltán próbálta megfigyelni szeptember 30-án, ám 1'-es méretet feltételezve fényessége nem érte el a $13^m,2$ -t. Külhoni vizuális megfigyelések szerint fényessége szeptember elején kicsivel 14^m alatt volt.

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

Makszutov.hu
Tel: 20/98-49-302
web: www.makszutov.hu
web: www.celestron.hu
email: info@makszutov.hu

MEADE CORONADO CELESTRON
Bemutatóterem:
Budapest, XIX. (Kispest)
Áchim András u. 2.

Novemberi ajánlatunk

SkyWatcher Pro 80/600 ED	94 000 Ft	1.25" zenittükörrel
SkyWatcher Pro 80/600 ED + EQ-3	129 000 Ft	1.25" zenittükörrel
Celestron 100/1000	60 000 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Celestron 100/1000 + EQ-3	79 900 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
SkyWatcher Pro 100/900 ED	194 000 Ft	2" zenittükörrel
SkyWatcher Pro 100/900 ED+ EQ-5 acélláb	254 000 Ft	2" zenitt., okulár, kereső
Celestron 150/1200	195 000 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Sky-Watcher 130/900 + EQ-2	51 900 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Sky-Watcher 130/900 + EQ-2 + óragép	60 000 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Celestron 150/750 + EQ-3	85 900 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Celestron 200/1000 + EQ-5 acéllábon	124 500 Ft	okulároldali kiegészítőkkal
Celestron Advanced EQ-5 acéllábon	98 000 Ft	5 cm-es acélláb
Meade LXD 75 GoTo acéllábon	215 000 Ft	+PC-s kábel
Sky-Watcher HEQ-5 GoTo kit	135 000 Ft	+PC-s kábel
Sky-Watcher EQ-6 GoTo kit	150 000 Ft	+PC-s kábel
Sky-Watcher HEQ-5 GoTo	255 000 Ft	+PC-s kábel
Sky-Watcher EQ-5 GoTo	329 000 Ft	+PC-s kábel
HEQ-5 / EQ-6 mechanika tuning	8 000 Ft-tól	

Korábbi HEQ-5 / EQ-6 vásárlóknak GoTo kit engedményes áron.